

Данас се навршава 20 година од почетка хрватске војне акције "Олуја" која је довела до протеривања више од 200.000 Срба из Хрватске.

Према подацима документационог центра "Веритас", у "Олуји" је погинуло и нестало 1.853 Срба а протерано најмање 220.000 становника некадашње Републике Српске Крајине, подручја које је тада било под заштитом Уједињених нација.

У акцији која је почела 4. августа, око 130.000 припадника оружаних снага Републике Хрватске, уз подршку НАТО, као и јединица Хрватског вијећа одбране (ХВО) и Армије БиХ (АБиХ), освојили су главни град некадашње РСК Книн 5. августа 1995.

До акције "Олуја" је дошло упркос чињеницама да се та област налазила под заштитом УН-а и да су представници бивше РСК у Женеви и Београду прихватили предлог међународне заједнице о мирном разрешењу, такозвани План З-4 .

Слаб отпор пружало је око 40.000 припадника Војске РСК и око 10.000 из оружане формације бивше Аутономне покрајине Западна Босна, лојални Фикрету Абдићу.

У акцији "Маестрал" која је била продужетак "Олује", хрватске оружане снаге у садејству са Петим корпусом армије БиХ, убиле су 655 и прогнале око 125.000 српских становника

с подручја 13 општина у БиХ.

У Хрватској се 5. август годинама обележава као Дан победе и домовинске захвалности за акцију "Олуја", а недавно је, на заједничкој седници владе Републике Србије и Републике Српске, 5. август проглашен Даном жалости у Србији и Републици Српској.

Две деценије после, "Олуја" ће у Хрватској по први пут бити обележена војном парадом у Загребу, на којој, упркос плановима и надама домаћина, неће учествовати западне земље, а дан касније у Книну, традиционалном прославом, на којој ће певати Марко Перковић Томпсон.

Том приликом биће и откривен споменик првом хрватском председнику Фрањи Туђману.

Србија централну државну манифестацију обележавања Дана сећања на страдање и прогон почиње увече на мосту код Сремске Раче - премијер Александар Вучић и председник Републике Српске Милорад Додик спустиће венце у реку, патријарх Иринеј служиће парастос, а уследиће и уметнички програм под називом "Наша је туга... велика".

У првостепеној пресуди хашког Трибунала, априла 2011. било је оцењено да је "Олуја" била удружени злочиначки подухват, на челу с тадашњим председником Туђманом, чији је "циљ био присилно и трајно уклањање српског становништва и насељавање тог подручја Хрватима".

Трибунал је другостепену пресуду донео 17. новембра 2012. и њоме ослободио кривице хрватске генерале Готовину и Младена Маркача.

Они су ослобођени кривице за прогон српског становништва из Книнске крајине 1995, чиме је поништена првостепена пресуда којом је Готовина био осуђен на 24 године, а Маркач на 18 година затвора.

Жалбено веће је ослободило оптужене по свим тачкама оптужбе, мада нису негирани злочини утврђени у првостепеној пресуди.

Људи

"То је наш начин да кажемо свету колико нас боли, да кажемо шта мислимо о овоме и да кажемо да је 'Олуја' за нас злочин и да је погром", рекао је министар Александар Вулин за Тањуг, истакавши да добросуседских односа, па ни односа између Србије и Хрватске, не може бити ако нема истине, која је увек "лековита и добра".

"Олуја" се, констатује, дојила и то не треба никад заборавити, али поручује да Србија због тога неће кварити односе са Хрватском, "јер ови суседи и овде ћемо живети и за хиљаду година".

И док председница Хрватске Колинда Грабар Китаровић каже да верује да ће се 20. годишњица обележити без подела, хрватски премијер Зоран Милановић наводи да "Олуја" за Хрватску није и не сме бити контроверзна тема.

Осим тога, Милановић је изјавио да отказивање учешћа савезница види као споредну тему, истичући да прослава није усмерена ни против кога.

И министарка спољних послова Хрватске Весна Пусић настоји да објасни да је парада унутрашња ствар Хрватске и да изостанак страних гостију на том догађају не представља дипломатски пораз.

Бивши председник Хрватске Иво Јосиповић такође сматра да "Олују" треба славити као важан дан хрватске историје, али је он споменуо и жртаве, наводећи да су "на овај или онај начин" тада страдали многи Срби.

Јосиповић је иначе, уочи 15. годишњице "Олује", изјавио да жали због жртава у тој војно-полицијској акцији али да саму акцију нико не сме да доводи у питање.

Хрватски новинар Денис Куљиш рекао је за Тањуг да се "Олуја" обележава сваке године у Книну и да то никако не утиче на односе две земље, али истиче да војна парада не може бити од користи у међусобним односима и да није јасно коме се и каква порука упућује.

Он сматра да је парада "предизборни маневар" владе и владајуће странке који има и "ратно-хушкачке елементе", јер се демонстрира "некаква војна сила која нема везе са европским приоритетима које Хрватска има као земља унутар НАТО".

И политички аналитичар из Загреба Жарко Пуховски сматра да је парада непотребна и да је реч о правом расипању новца, како би се, наводи, хрватски премијер Зоран Милановић на неки начин сакрио од неугодности које би га могле дочекати у Книну.

Сличног мишљења је и историчар Вјеран Павлаковић који сматра да прослава Олује није толико уперена против Срба, већ је ствар унутрашњег политичког обрачуна.

То је најпре сукоб о томе ко ће испасти већи националиста, каже Павлаковић за београдски недељник "Време".

"Емоције и симболи се користе као политички капитал. Био сам прошле године у Книну. Милановић је причао и није се могао чути од звиждука. А он је причао о Туђману, борби против вањских окупатора, али џаба. Могао је рећи и 'За дом спремни', они би и даље тако гласно звиждали", објашњава Павлаковић свој став.

Паралелно с почетком прославе у Книну у ријечком позоришту започеће јавни разговор с пет жена различитих националности из Вуковара, Осијека, Книна, Дрниша и Личког Петровог Села које ће испричати своје ратне приче.

Редитељ Оливер Фрљић каже да је то покушај да се о рату говори не из позиције националне припадности, већ из позиције жене и да је цео скуп замишљен као афирмација културе мира, а никако као скуп "контра-Олуја", како су то, наводи, поједини међи желели да представе и покрену "медијски линч".

У међувремену, МУП Кантона Сарајево забранио је скуп поводом обележавања 20. годишњице страдања Срба у операцији "Олуја" испред зграде амбасаде Хрватске у Сарајеву.

"Олуја" и реакција САД

Одлука о нападу на простор север Далмације, Лику, Кордун и Банију, односно на самопрокламовану Републику Српску Крајину, донета је на острву Бриони на предлог тадашњег команданта сектора Југ хрватских оружаних снага генерала Анте Готовине.

На том састанку државног и војног врха председник Хрватске Фрањо Туђман је јасно дефинисао циљ операције поручивши да треба нанети "такве ударце Србима да практично нестану с ових простора".

